ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
JEAN MONNET EUROPEAN CENTRE OF EXCELLENCE
NATIONAL AND KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Η FRONTEX ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Αφροδίτη Σαβριδά - Ψαρρά

ΙΟΥΛΙΟΣ 2020

Copyright 2020

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Κλεομένους 22Α, 106 75 Αθήνα
Τηλ. 210 7220508 Fax: 210 3617711
Email: jmcenter-athens@pspa.uoa.gr, www.jmce.gr

All rights reserved

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet δεν υιοθετεί πολιτικές ή άλλες θέσεις. Καταβάλλει, μάλιστα, προσπάθεια να παρουσιάζονται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται σε όλες τις εκδόσεις του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας Jean Monnet θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους ίδιους τους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του Κέντρου, του Διοικητικού Συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Κατάλογος Συντομογραφιών

αριθ.: Αριθμός

βλ.: Βλέπε

γραφ.: Γράφημα

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Κ.: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Μ.Κ.Ο.: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Ο.Η.Ε.: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

σελ.: Σελίδα

σχ.: Σχήμα

COM: Commission

CRATE: Central Record of Available Technical Equipment

eds.: Editors

ETIAS: European Travel Information and Authorisation System - Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού

Europol: European Police Office - Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία

Frontex: Frontières extérieures - Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής

FSC: Frontex Situation Centre

no.: number/issue

PRI: Poseidon Rapid Intervention

UNHCR: United Nations High Commissioner for Refugees - Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες

Κατάλογος Γραφημάτων/Σχημάτων

Γραφήματα/ Σχήματα:

Γράφημα 1: Η κατάρτιση του προσωπικού το 2017 ..... σελ. 13

Γράφημα 2: Η κατάρτιση του προσωπικού το 2018 ..... σελ. 13

Σχήμα 1: Η επιχείρηση Poseidon Sea στα ελληνοτουρκικά σύνορα ..... σελ. 19

Σχήμα 2: Οι δράσεις της επιχείρησης Poseidon..... σελ. 20

Σχήμα 3: Τα κύρια καθήκοντα της Frontex ..... σελ. 24

Πίνακας Περιεχομένων

Πρόλογος..... σελ. 7

Εισαγωγή..... σελ. 8

Ενότητα 1η: Δημιουργία και εξέλιξη της Frontex..... σελ. 11

Ενότητα 2η: Η Frontex και η δράση της στην Ελλάδα..... σελ. 18

Ενότητα 3η: Απόπειρα αποτίμησης..... σελ. 22

Συμπεράσματα – Επίλογος..... σελ. 26

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνόγλωσσες Αναφορές..... σελ. 30

Ξενόγλωσσες Αναφορές..... σελ. 30

Διαδικτυακοί Τόποι/Ιστοσελίδες..... σελ. 33

Πρόλογος

Στην παρούσα ερευνητική εργασία μελετώνται η ίδρυση, η λειτουργία και η καθοριστική δράση της Frontex. Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη ενότητα γίνεται σύντομη ιστορικο-κοινωνική αναδρομή της δημιουργίας και της εξέλιξης του ειδικού φορέα της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, Frontex. Στη συνέχεια, στη δεύτερη ενότητα εξετάζονται η δράση και οι θαλάσσιες επιχειρήσεις της Frontex, η EPN Poseidon Sea και το Poseidon Rapid Intervention (PRI) στην Ελλάδα. Κατόπιν, στην τρίτη ενότητα γίνεται κριτική αποτίμηση της δεκαπενταετούς προσφοράς της Frontex. Τέλος, ακολουθούν τα αποτελέσματα της εν λόγω ερευνητικής εργασίας.

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση του αριθμού των μεταναστευτικών ροών, γεγονός που επηρεάζει βαθύτατα την Ευρώπη, εφόσον ανακύπτουν πολυποίκιλα και κάποιες φορές δυσεπίλυτα θέματα στα χερσαία και στα θαλάσσια σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Η διαχείριση αυτών των πολύπλοκων θεμάτων κι η αντιμετώπιση των προβλημάτων λόγω της παράνομης μετανάστευσης, γίνεται τα τελευταία 15 χρόνια από τη Frontex, δηλαδή τον Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής.

Η λειτουργία κι η δράση του κάθε οργανισμού μπορεί να κατανοηθεί μόνο εφόσον μελετηθεί διαχρονικά η εξελικτική του πορεία. Κρίναμε λοιπόν αναγκαίο στη συγκεκριμένη ερευνητική εργασία να γίνει μια σύντομη ιστορικο-κοινωνική αναδρομή της δημιουργίας και της εξέλιξης αυτού του ειδικού φορέα της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, Frontex. Η παρούσα ερευνητική εργασία αρχίζει με τη μελέτη της λειτουργίας της Frontex κι εκτείνεται έως τις επιχειρήσεις της ίδιας της Frontex στη θάλασσα. Μία από αυτές τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα είναι η επιχείρηση Poseidon Sea, η οποία αντικαταστάθηκε από το Poseidon Rapid Intervention (PRI), εξαιτίας της επιτακτικής ανάγκης για διαχείριση του πρωτοφανούς μεγάλου αριθμού μεταναστών που κατέφθαναν στα ελληνικά νησιά. Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με την κριτική αποτίμηση της δεκαπεντάχρονης προσφοράς της Frontex, εφόσον επιχειρείται να απαντηθεί το ερώτημα: «Πώς συμβάλλει η Frontex στην αποτελεσματική διαχείριση της μετανάστευσης και πώς διασφαλίζει την ασφάλεια των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης;».

Ειδικότερα, τα θέματα που αφορούν το άσυλο και τη μετανάστευση βρίσκονται πάντα στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). (Leonard 2009, 371) Χαρακτηριστικά, η διαχείριση των θεμάτων που ανέκυπταν στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ε.Ε., απαιτούσε την εφαρμογή μίας κοινής πολιτικής και τη θέσπιση κοινών κανόνων για τις διαδικασίες ελέγχου αυτών των συνόρων. Μέσω αυτής της πολιτικής θα εξασφαλιζόταν υψηλού επιπέδου έλεγχος και διαρκής επιτήρηση, τα οποία είναι άκρως αναγκαία για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων στα κράτη μέλη της Ε.Ε.. Κρίθηκε λοιπόν αναγκαίος ο συντονισμός της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Βέβαια, για να επιτευχθεί αυτός ο συντονισμός της συνεργασίας στον τομέα της διαχείρισης

των εξωτερικών συνόρων, έπρεπε «να συσταθεί ένας ειδικός φορέας με την κατάλληλη τεχνογνωσία». (Council Regulation 2004, 1)

Αυτός ο ειδικός φορέας συστάθηκε κι ονομάστηκε Frontex. Ο εν λόγω φορέας ξεκίνησε τις εργασίες του τον Οκτώβριο του 2005, έχοντας την έδρα του στη Βαρσοβία. (Baldaccini 2010, 230) Η ίδρυση αυτού του ειδικού φορέα προκλήθηκε από τρεις κύριους παράγοντες. Αρχικά, η μετανάστευση είναι ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα στην Ευρώπη ήδη από τη δεκαετία του 1990, γεγονός που οδήγησε τα ευρωπαϊκά κράτη να αναζητήσουν από πολύ νωρίς νέους τρόπους ενίσχυσης των συνοριακών ελέγχων. (Leonard 2009, 375) Δεύτερον, το 2004 τα κράτη ανησυχούσαν επειδή πλησίαζε η ημερομηνία της διεύρυνσης της Ε.Ε. σε δέκα νέα κράτη μέλη. Η ανησυχία τους δημιουργούταν επειδή θεωρούσαν ότι αυτά τα νέα κράτη μέλη δε θα ήταν σε θέση να ελέγξουν αποτελεσματικά τα νέα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.. (Monar 2006, 75) Ο τρίτος παράγοντας που συνέβαλε στη δημιουργία της Frontex ήταν οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001. Οι επιθέσεις αυτές δημιούργησαν νέες ανάγκες για ενίσχυση της ασφάλειας και των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα. (Monar 2005, 147 · Mitsilegas 2007, 362)

Πιο συγκεκριμένα, η Frontex τέθηκε σε λειτουργία προκειμένου να συνεργαστούν μεταξύ τους τα κράτη μέλη στα χερσαία και στα θαλάσσια σύνορα της Ε.Ε., ούτως ώστε να περιορίσουν την πρόσβαση των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο στην επικράτειά τους και εν γένει να αντιμετωπίσουν τις ροές των παράνομων μεταναστών. Με τον όρο «παράνομοι μετανάστες» εννοούνται οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι εισέρχονται παράνομα σε κράτη μέλη της Ε.Ε., καθώς κι εκείνοι που εισέρχονται με νόμιμο τρόπο, αλλά διαμένουν παράνομα σε μία χώρα. Επίσης, ως «παράνομοι μετανάστες» αναφέρονται και όλοι οι αιτούντες άσυλο που έχει απορριφθεί το αίτημά τους, αλλά δεν επιστρέφουν στην χώρα καταγωγής τους. (Σταματελόπουλος 2014, 9, 10)

Η μετανάστευση είναι ένα από τα πιο σύνθετα και πιεστικά ζητήματα για τους υπεύθυνους χάραξης της σύγχρονης μεταναστευτικής πολιτικής. Ιδίως η μαζική μετανάστευση ασκεί μεγαλύτερες πιέσεις στους πολιτικούς ιθύνοντες. Συγκεκριμένα, αυτές οι μαζικές μετακινήσεις προκαλούνται λόγω των αναταραχών που δημιουργούνται από τη διάσπαση των καθεστώτων στη Μέση Ανατολή και από τις συγκρούσεις στην υποσαχάρια Αφρική και σε άλλα μέρη του κόσμου. Πολλοί πρόσφυγες και μετανάστες διακινδυνεύουν τη ζωή τους

διενεργώντας επικίνδυνες θαλάσσιες διαβάσεις, αναζητώντας ασφάλεια και μια καλύτερη ζωή για αυτούς ή/και για τα μέλη των οικογενειών τους. Αυτό το φαινόμενο είναι ιδιαίτερα ορατό στη χώρα μας κι η Frontex προσπαθεί να «εξαλείψει» αυτές τις μεταναστευτικές ροές και να προστατέψει τα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.. (Bayanaa 2017, iv)

Η Frontex προσπαθεί να εξαλείψει αυτές τις ροές μέσω των απελάσεων, των απαγορεύσεων, των μέτρων κατά της λαθρομετανάστευσης, των επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης, της αυξημένης επιτήρησης, της ανταλλαγής δεδομένων και των μεθόδων ελέγχου. Συχνά αυτά τα μέτρα συγκαλύπτουν τις αποικιακές σχέσεις εξουσίας, τα βασικά αίτια της μετανάστευσης, τους κινδύνους και τις ανασφάλειες που προκαλούν οι φυλετικές και ρατσιστικές συμπεριφορές που συνεπάγονται για τους μετανάστες οι εφαρμοσμένες συνοριακές πρακτικές και πολιτικές. (Stachowitsch & Sachseder 2019, 119)

Ωστόσο, ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλάκης, Frontex μετά από 15 χρόνια ενεργής δράσης αποτελεί τον πρωτεύοντα μοχλό για τον συντονισμό της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα ελέγχου κι επιτήρησης των συνόρων και διαδραματίζει καίριο ρόλο σε θέματα κατάρτισης των εθνικών συνοριακών φυλάκων, καθώς και στην καθιέρωση κοινών προτύπων και προδιαγραφών εκπαίδευσης. (Παρούτογλου 2016, 142)

Εν κατακλείδι, η Frontex είναι η ευρωπαϊκή υπηρεσία των συνόρων και της ακτοφυλακής, η οποία είναι υπεύθυνη για τη διαφύλαξη του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Οι βασικοί μελλοντικοί στρατηγικοί της στόχοι είναι: η μείωση της ευπάθειας των εξωτερικών συνόρων, η εξασφάλιση ασφαλών συνόρων της Ε.Ε., καθώς κι ο σχεδιασμός και η διατήρηση των ευρωπαϊκών ικανοτήτων των συνόρων και των ακτοφυλακών. (Frontex Agency 2020)

Ενότητα 1η: Δημιουργία και εξέλιξη της FRONTEX

Σε αυτή την ενότητα εξετάζεται ο λόγος που οδήγησε στη δημιουργία ενός οργανισμού για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή της Frontex. Ακόμα, εξετάζονται τα κύρια καθήκοντά της, καθώς και η σταδιακή εξέλιξη της μέσω της υιοθέτησης νέων και διαφορετικών κανονισμών κατά τη δεκαπεντάχρονη πορεία της. Χαρακτηριστικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ότι έπρεπε να δημιουργηθεί ένας ειδικός φορέας για τη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων ο οποίος θα ήταν επιφορτισμένος με τα ακόλουθα καθήκοντα:

> Αρχικά, θα έπρεπε να ενεργεί ως "κεφαλή" της κοινής πολιτικής διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων όσον αφορά την κοινή και ολοκληρωμένη αξιολόγηση των κινδύνων· ως "διευθυντής ορχήστρας" που συντονίζει και καθοδηγεί τις επιτόπιες επιχειρησιακές δράσεις, ιδίως σε περίπτωση κρίσης· ως διαχειριστής και ως στρατηγός για τη διασφάλιση της μεγαλύτερης σύγκλισης μεταξύ των εθνικών πολιτικών στον τομέα του προσωπικού και του εξοπλισμού·, καθώς και να ασκεί μια μορφή επιθεώρησης, ιδίως σε περίπτωση κρίσης ή εάν το απαιτεί η αξιολόγηση των κινδύνων.[1]

Η Επιτροπή τόνισε «τη σαφή ανάγκη δημιουργίας μιας ανεξάρτητης, εξειδικευμένης κοινοτικής επιχειρησιακής δομής». (Commission of the European Communities 2003, 7) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία ενός οργανισμού όπως η Frontex. (Dehousse 2008, 793) Η Frontex ιδρύθηκε με τον Κανονισμό (Ε.Κ.) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου. Συγκεκριμένα, επρόκειτο για έναν «Ευρωπαϊκό οργανισμό για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα με σκοπό την ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης». (Council Regulation 2004, 3)

Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Κανονισμού υπ' αριθ. 2007/2004, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Συνόρων και Ακτοφυλακής, έχει ως κύρια καθήκοντα τα ακόλουθα:

[1] Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2002, 15

α) συντονίζει την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων·

β) επικουρεί τα κράτη μέλη στην εκπαίδευση των εθνικών συνοριακών φυλάκων, μεταξύ άλλων με την καθιέρωση κοινών προδιαγραφών εκπαίδευσης·

γ) πραγματοποιεί αναλύσεις κινδύνου·

δ) παρακολουθεί τις εξελίξεις των ερευνών σχετικά με τον έλεγχο και την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων·

ε) επικουρεί τα κράτη μέλη σε περιπτώσεις που απαιτείται αυξημένη τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά σύνορα·

στ) παρέχει στα κράτη μέλη την αναγκαία στήριξη για την οργάνωση κοινών επιχειρήσεων επαναπατρισμού.[2]

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά την πρώτη αρμοδιότητα της, η Frontex συντονίζει τις δράσεις των κρατών μελών της Ε.Ε. κι ως εκ τούτου συμβάλλει στον προαπαιτούμενο έλεγχο τόσο των προσώπων που εισέρχονται στα νέα κράτη όσο και στη διαρκή παρακολούθηση των εξωτερικών συνόρων αυτών των κρατών. (Council Regulation 2004, 3) Οι κοινές επιχειρήσεις διευκολύνονται από την ύπαρξη ενός 'Central Record of Available Technical Equipment' (CRATE), στο οποίο καταγράφονται όλα τα είδη εξοπλισμού επιτήρησης κι ελέγχου, που δύναται να διαθέσει ένα κράτος μέλος σε ένα άλλο κράτος για κάποιο χρονικό διάστημα. (Léonard 2010, 239)

Εκτός από τον συντονισμό των δράσεων για τη διεξαγωγή των προαπαιτούμενων ελέγχων, η Frontex αναπτύσσει και νέες καινοτόμες δράσεις, όπως τεχνολογικά εργαλεία για τη διαχείριση των συνόρων. (Sarantaki 2019, 8) Πιο αναλυτικά, χρησιμοποιούνται τα κατάλληλα εργαλεία που διαθέτουν λογισμικό ανάκτησης κι ανάλυσης δεδομένων, καθώς κι ανίχνευσης των παράνομων διαβάσεων στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.. (Giannetto 2014, 13)

Φυσικά, υπάρχουν ομάδες εμπειρογνωμόνων που ελέγχουν τα σύνορα μέσω του κατάλληλου τεχνικού εξοπλισμού. Αυτές οι ομάδες διευρύνονται συνεχώς και λαμβάνουν ετησίως την κατάλληλη κατάρτιση (βλ. γραφ. 1 και γραφ. 2). Έτσι, προωθείται η εναρμόνιση της

[2] Council Regulation 2004, σελ. 4

εκπαίδευσης και των αρμοδιοτήτων των συνοριακών φυλάκων (Sarantaki 2019, 8) Ο στόχος είναι να αυξηθεί ο επαγγελματισμός των συνοριακών φυλάκων και για αυτό τον λόγο, η Frontex κατά την εκπαίδευση αυτών προσπαθεί να τους μυήσει και στις βασικές ιδέες των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Franko Aas & Gundhus 2015, 14) Επίσης, η εκπαίδευση του προσωπικού συμπεριλαμβάνει μαθήματα για το δίκαιο της Ε.Ε. και το διεθνές δίκαιο. (European Union 2013, 113)

Γράφημα 1: Η κατάρτιση του προσωπικού το 2017

Πηγή: Frontex 2017, 56

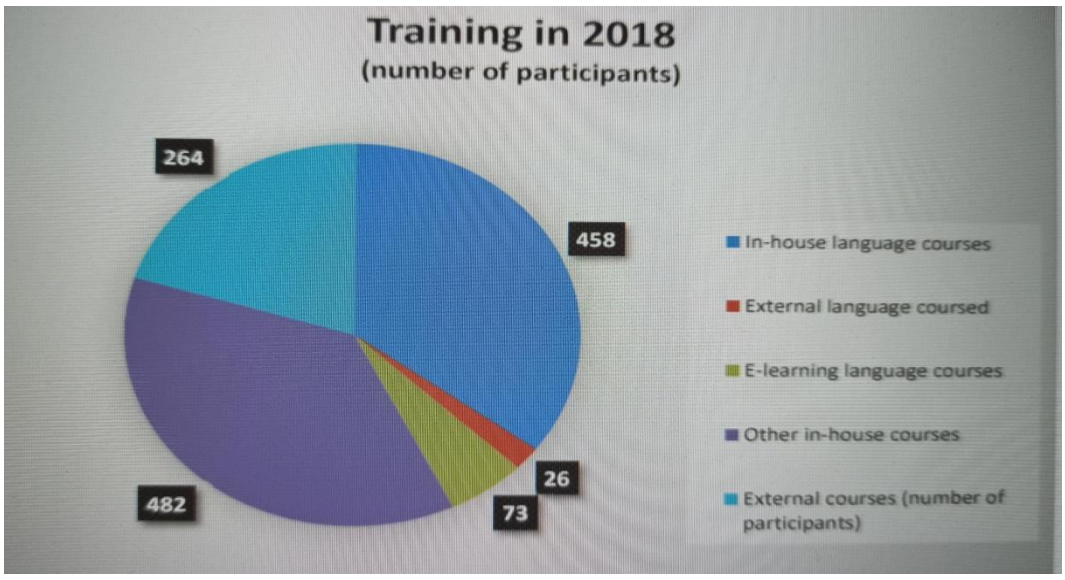

Γράφημα 2: Η κατάρτιση του προσωπικού το 2018

Πηγή: European Parliament 2018, 77

Η κατάρτιση του προσωπικού της Frontex έχει επιφέρει θετικά αποτελέσματα κι ενοποιητικό αποτέλεσμα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτά τα θετικά αποτελέσματα, που προκύπτουν από τη χρήση των κοινών εκπαιδευτικών μεθόδων, «έχουν προωθήσει την ανταλλαγή απόψεων των συνοριακών φυλάκων και τη δημιουργία μιας επαγγελματικής κοινότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό σημαίνει ότι ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται οι πολιτικές επί τόπου μετατοπίζεται σε μεγάλο βαθμό προς τη σύγκλιση». (Horii 2012, 158)

Επιπλέον, όσον αφορά την αρμοδιότητα της Frontex για την πραγματοποίηση αναλύσεων κινδύνων, η ίδια «σχεδιάζει μελλοντικές ενέργειες για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και του διασυνοριακού εγκλήματος και παρέχει προηγμένες γνώσεις και τεχνολογίες στους συνοριοφύλακες και στα κράτη μέλη». (Giannetto 2014, 13) Ήτοι, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα συλλέγει και αναλύει τα δεδομένα που σχετίζονται με την κατάσταση στα σύνορα, προσδιορίζει τους πιθανούς κινδύνους και τις τάσεις των μεταναστευτικών ροών, προκειμένου να διατυπώσει προτάσεις για τις μελλοντικές επιχειρήσεις. Βέβαια, εκτός από την ανάλυση των μελλοντικών κινδύνων, το Frontex Situation Centre (FSC) παρακολουθεί ανελλιπώς τη σημερινή κατάσταση της παράνομης μετανάστευσης στα σύνορα. (Sarantaki 2019, 8)

Γενικά, η ανάλυση κινδύνου δεν αποτελεί ουδέτερο εργαλείο για την αξιολόγηση των απειλών, αλλά μια πρακτική ασφάλειας, η οποία επηρεάζει τις αντιλήψεις των πολιτικών ιθυνόντων για τη διαμόρφωση των πολιτικών και των πρακτικών των εξωτερικών συνόρων, αλλά και εν γένει των πολιτών για τα θέματα που συνδέονται με τη μετανάστευση. (Stachowitsch & Sachseder 2019, 119-120) Η ανάλυση κινδύνου από την Frontex αποτελεί «βασικό μέσο θεσμοθέτησης και ομαλοποίησης της ρύθμισης των συνόρων της Ε.Ε.» και τον ακρογωνιαίο λίθο της διοίκησης των εξωτερικών συνόρων, αφού συμβάλλει στην καλύτερη διαχείριση αυτών σε όλα τα κράτη μέλη. (Neal 2009, 351 · Frontex 2012, 7)

Ακόμα, η Frontex συμβάλλει στην έρευνα της Ε.Ε. και «συνεργάζεται με εταίρους της Ε.Ε., διεθνείς οργανισμούς και τρίτες χώρες που παρέχουν τεχνική βοήθεια και επιχειρησιακές συμβουλές». (Sarantaki 2019, 8) Μάλιστα, κατά την έρευνα εφαρμόζονται κοινά έργα που αποσκοπούν «στην επιχειρησιακή δοκιμή πραγματικών περιστατικών νέων τεχνολογιών,

προκειμένου να εκτιμηθεί η σκοπιμότητα και ο αντίκτυπός τους στις τρέχουσες διαδικασίες στα σημεία διέλευσης των συνόρων». (Frontex 2008, 5)

Επιπρόσθετα, όσον αφορά την οργάνωση κοινών επιχειρήσεων επιστροφής, οργανώνει πτήσεις για την απέλαση των παράνομων μεταναστών. (Giannetto 2014, 13) Εντούτοις, κατά την πραγματοποίηση αυτών των επιχειρήσεων επιστροφής, παρατηρούνται ορισμένα περιστατικά όπου τα πρόσωπα κατά την επιστροφή τους στις χώρες καταγωγής τους, έχουν υποστεί βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση. (Papastavridis 2010, 75) Ως εκ τούτου, η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες προτείνει ότι η Frontex κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων επαναπατρισμού θα πρέπει να υιοθετήσει έναν ορισμένο κώδικα δεοντολογίας για την απομάκρυνση των παρανόμως παρόντων υπηκόων τρίτων χωρών και να καθιερώσει ένα ανεξάρτητο σύστημα παρακολούθησης για την αναγκαστική επιστροφή. (UNHCR 2010, 15) Αυτό είχε ως απόρροια τη λήψη μέτρων από πλευράς Frontex. Πλέον:

> Ο σεβασμός και η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων βρίσκονται στο επίκεντρο όλων των δραστηριοτήτων της Frontex. Οι υπάλληλοι του Οργανισμού και των εθνικών υπηρεσιών που συμμετέχουν στις επιχειρήσεις της Frontex λαμβάνουν κατάρτιση για τα θεμελιώδη δικαιώματα και για το δικαίωμα διεθνούς προστασίας πριν από τη συμμετοχή τους σε επιχείρηση, ενώ η υποχρέωση αναφοράς πιθανών παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι ενσωματωμένη σε κάθε επιχειρησιακό σχέδιο. Ο υπεύθυνος θεμελιωδών δικαιωμάτων, ο οποίος είναι ανεξάρτητος κατά την άσκηση των καθηκόντων του, αναφέρεται απευθείας στο διοικητικό συμβούλιο και συνεργάζεται με το συμβουλευτικό φόρουμ για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Το συμβουλευτικό φόρουμ επικουρεί τον εκτελεστικό διευθυντή και το διοικητικό συμβούλιο με ανεξάρτητες συμβουλές σε θέματα θεμελιωδών δικαιωμάτων. Απαρτίζεται από τρία μόνιμα μέλη, τρεις διεθνείς οργανισμούς και εννέα οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που έχουν επιλεγεί για τριετή θητεία. (Frontex, 2020)

Εν κατακλείδι, η Frontex δημιουργήθηκε για να συντονίζει την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων. Έκτοτε όμως πέρα από την αντιμετώπιση των θεμάτων που ανακύπτουν λόγω της παράνομης μετανάστευσης, η Frontex επιφορτίστηκε «και με άλλα είδη διασυνοριακού εγκλήματος, όπως η εμπορία ανθρώπων, το λαθρεμπόριο μεταναστών, ναρκωτικών κι όπλων, της απάτης εγγράφων, κλεμμένων οχημάτων και της τρομοκρατίας». (Sarantaki 2019, 7-8)

Πιο αναλυτικά, το 2016 πραγματοποιήθηκε η επέκταση κι η αναβάθμιση της Frontex. Ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής συστάθηκε δυνάμει του κανονισμού (Ε.Ε.) αριθ. 2016/1624 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου κι έκτοτε καταργήθηκε ο κανονισμός (Ε.Κ.) αριθ. 2007/2004. (Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. 2019, 158)

Η πρώτη βασική διαφοροποίηση με τον νέο κανονισμό του 2016 είναι η αλλαγή της σχέσης της Frontex και των εθνικών δυνάμεων των συνόρων. Ο προηγούμενος κανονισμός όριζε ότι «η ευθύνη για τον έλεγχο και την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων άνηκε στα κράτη μέλη». Η Frontex ήταν απλώς επιφορτισμένη με τον «συντονισμό» των εθνικών δυνάμεων. Ωστόσο, σύμφωνα με τον νέο κανονισμό, η Frontex αναλαμβάνει έναν πιο δυναμικό ρόλο, αυτόν του διευθύνοντος συμβούλου. Ειδικότερα, ο νέος κανονισμός δεν αναβάθμισε μόνο τον ρόλο της, αλλά δημιούργησε μια ευρωπαϊκή συνοριακή ακτοφυλακή αποτελούμενη από εθνικές δυνάμεις και τον Οργανισμό. Πλέον, ο Οργανισμός εγκρίνει μια «επιχειρησιακή και τεχνική στρατηγική για την ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνοριακών ελέγχων», αξιολογώντας και συντονίζοντας τη δράση των εθνικών δυνάμεων. Οι εθνικές αρχές υιοθετούν τις δικές τους στρατηγικές, οι οποίες θα πρέπει να είναι πάντα σύμφυτες με τη στρατηγική του Οργανισμού. (Peers 2016, 3)

Όσον αφορά τα καθήκοντα της Frontex, δηλαδή την κατάρτιση των κρατών μελών, τις αναλύσεις κινδύνου, την έρευνα, την επιχειρησιακή συνεργασία στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων, καθώς και την επιτήρηση αυτών των συνόρων και την υποστήριξη των απελάσεων, όχι μόνο διατηρήθηκαν αλλά και ενισχύθηκαν. Για παράδειγμα, στις βασικές αρμοδιότητες της Frontex συμπεριλήφθηκαν και η αποστολή αξιωματικών συνδέσμων στα κράτη μέλη, ο έλεγχος της τρωτότητας των εξωτερικών συνόρων, καθώς και η δημιουργία ενός «γραφείου επιστροφής». Επιπρόσθετα, στις αρμοδιότητες συμπεριλαμβάνεται και η αποστολή προσωπικού σε τρίτες χώρες. Είναι αυτονόητο ότι η Frontex συνεχώς αυξάνει το προσωπικό της και τη χρηματοδότηση για να μπορέσει να ανταποκριθεί στο νέο διευρυμένο της ρόλο. (Peers 2016, 3)

Επομένως, η Frontex αναβαθμίστηκε σε Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, με διευρυμένο ρόλο. Χαρακτηριστικά, ο εν λόγω Οργανισμός όχι μόνο ελέγχει τις μεταναστευτικές ροές και τα θαλάσσια σύνορα, αλλά και καταπολεμά το διασυνοριακό έγκλημα. Αξίζει να αναφέρουμε ότι η Frontex αναγνωρίζεται ως «ένας από τους

ακρογωνιαίους λίθους του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης της Ε.Ε.». (Frontex Agency 2020)

Πιο αναλυτικά, στις 4 Δεκεμβρίου 2019 τέθηκε σε ισχύ ένας νέος κανονισμός σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνόρων και Ακτοφυλακής, Frontex, ο οποίος αντικατέστησε τον προηγούμενο κανονισμό του 2016. Με τον εν λόγω κανονισμό του 2019 η Frontex γίνεται σταδιακά ισχυρότερη και καλύτερα χρηματοδοτούμενη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο απώτερος σκοπός είναι η συνεχής αύξηση της αυτονομίας της Frontex και ο περιορισμός της επιχειρησιακής εξάρτησής της από τα κράτη μέλη της Ε.Ε.. Για τον σκοπό αυτό, με τον κανονισμό, η Frontex μισθώνει και αναπτύσσει το δικό της νόμιμο προσωπικό. Επίσης, προβλέπεται ότι μέχρι το 2027, αυτό το προσωπικό, μαζί με τη βοήθεια των κρατών μελών, θα εξασφαλίσει σταθερό και μόνιμο προσωπικό 10.000 συνοριοφυλάκων. Παράλληλα, η Frontex εργάζεται για την από κοινού απόκτηση τεχνικού εξοπλισμού με συγκεκριμένα κράτη μέλη της Ε.Ε.. Δεύτερον, σύμφωνα με τον νέο κανονισμό, δημιουργούνται καλύτερες προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός πιο αποτελεσματικού μηχανισμού απέλασης, ο οποίος περιλαμβάνει όλες τις διαδικασίες επιστροφής (π.χ. ταυτοποίηση, υπηρεσίες διερμηνείας, απόκτηση ταξιδιωτικών εγγράφων, συμβουλές για την ασφαλή επιστροφή κ.ά.). Τρίτον, «ο νέος κανονισμός αναθέτει την Frontex ως διαχειρίστρια ενός συνόλου συστημάτων επιτήρησης και δεδομένων, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και η διαλειτουργικότητα του ελέγχου των συνόρων». Το σύστημα επιτήρησης και δεδομένων ονομάζεται EUROSUR και παρέχει εποπτεία στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.. Επιπρόσθετα, ο κανονισμός υποχρεώνει τη Frontex να διαχειρίζεται μια κεντρική πλατφόρμα για την επεξεργασία όλων των πληροφοριών σχετικά με τις διαδικασίες επιστροφής. Τέλος, η Frontex είναι υπεύθυνη για τη λειτουργία κεντρικής μονάδας του Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών για την Ταξινόμηση και Αδειοδότηση (ETIAS), που επιτρέπει την κυκλοφορία στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ε.Ε.. (Refugee Support Aegean 2019)

Συνοψίζοντας, οι διαδοχικές μεταρρυθμίσεις κι η συχνή αλλαγή των κανονισμών για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων έχουν ως επακόλουθο να συμπεριληφθούν και κάποια στοιχεία αυστηρού δικαίου σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης των βασικών ελλείψεων του μεταναστευτικού πλαισίου διακυβέρνησης. (Cortinovis 2015, 253) Παρόλα αυτά δε θα πρέπει να παραγνωριστεί ότι η Frontex ελέγχει τα εξωτερικά σύνορα για λογαριασμό των κρατών

μελών κι ότι διαθέτει πολυετή εμπειρογνωμοσύνη στην ασφάλεια των συνόρων. (Unisys 2014, 98 · Frontex Agency 2020)

Ενότητα 2η: Η Frontex και η δράση της στην Ελλάδα

Σε αυτή την ενότητα εξετάζεται η δράση και οι θαλάσσιες επιχειρήσεις της Frontex, η EPN Poseidon Sea και το Poseidon Rapid Intervention (PRI) στην Ελλάδα. Χαρακτηριστικά, η Frontex έχει πραγματοποιήσει διάφορες δραστηριότητες κι επιχειρήσεις στη θάλασσα. Όσον αφορά την Ελλάδα, μία από αυτές είναι η επιχείρηση Poseidon Sea, η οποία αφορούσε τις νοτιοανατολικές περιοχές· μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, Ελλάδας και Βουλγαρίας και Αλβανίας, καθώς και τα θαλάσσια σύνορα. (Marin 2011, 476)

Αρχικά, όμως αξίζει να παρατηρήσουμε τη γεωγραφική θέση της χώρας μας. Η Ελλάδα είναι μία χώρα που διατηρεί μια μη προνομιακή γεωγραφική θέση λόγω της διαρκούς άφιξης παράνομων μεταναστών στα εδάφη της. Η διαχείριση αυτού του φαινομένου από τις ελληνικές αρχές είναι αρκετά δύσκολη, καθώς η χώρα μας είναι το σημείο συνάντησης δύο ηπείρων. Επίσης, η Ελλάδα βρίσκεται στο σταυροδρόμι των διαδρομών μεταξύ ανατολής και δύσης. Ως εκ τούτου, η Frontex βοηθάει τις ελληνικές αρχές στον έλεγχο και την επιτήρηση των συνόρων της. Ωστόσο, η παράνομη μετανάστευση δεν είναι μόνο ελληνικό πρόβλημα, αλλά είναι και ευρωπαϊκό πρόβλημα. (Σταματελόπουλος 2014, 60)

Ειδικότερα, η Ελλάδα υποστηρίζεται από την επιχείρηση Poseidon Sea (βλ. σχ. 1), η οποία άρχισε να λειτουργεί στα ελληνοτουρκικά σύνορα από το 2006. Αυτή η επιχείρηση σταδιακά εξελίχθηκε. (Campesi 2014, 129) Η επιχείρηση Poseidon στη θάλασσα συνδυάστηκε και με μια επιχείρηση εδάφους Poseidon, συνολικού προϋπολογισμού άνω των 100 εκατομμυρίων ευρώ. (Carrera & Den Hertog 2016, 8)

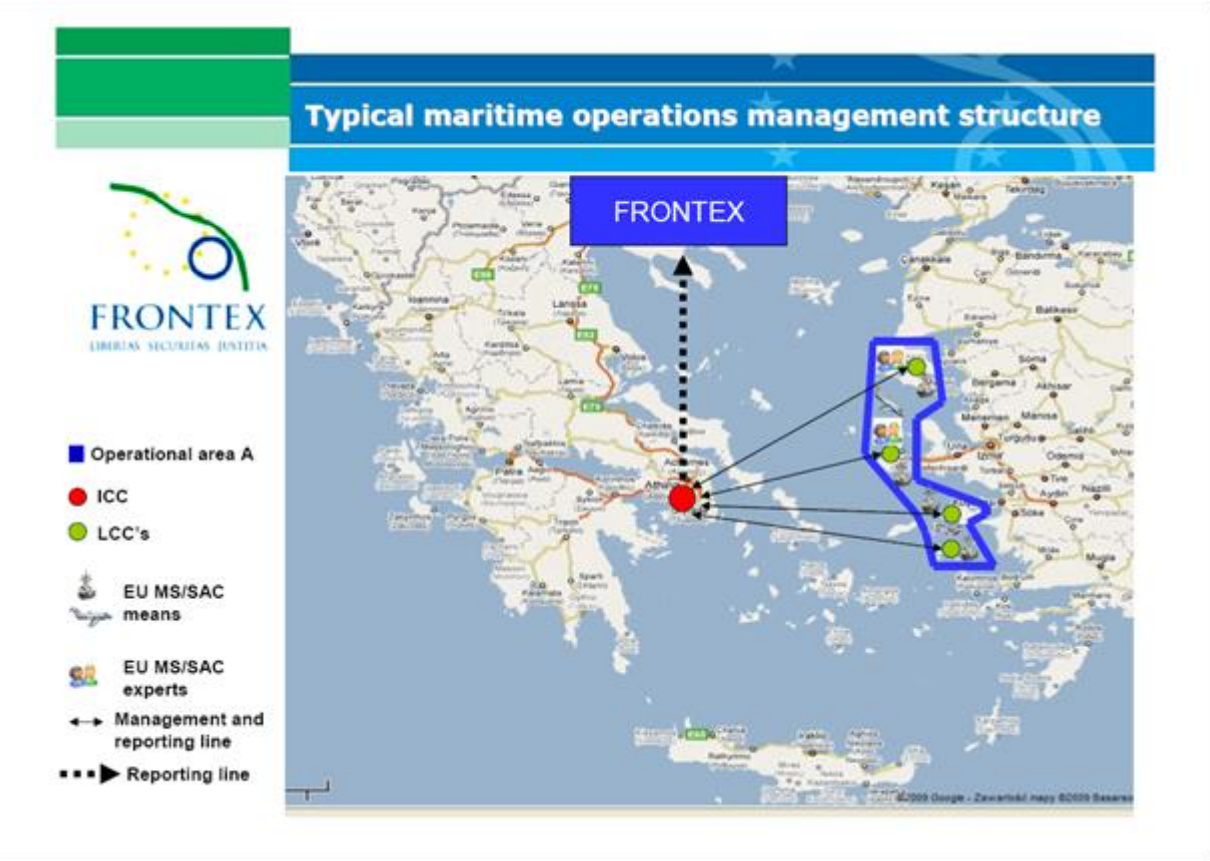

Σχήμα 1: Η επιχείρηση Poseidon Sea στα ελληνοτουρκικά σύνορα

Πηγή: Frenzen 2010

Οι δράσεις της επιχείρησης Poseidon (βλ. σχ. 2) είναι καθοριστικής σημασίας για τη χώρα μας, για αυτό τον λόγο, η Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη από το 2015 τριπλασίασε τους πόρους και τα διαθέσιμα μέσα για αυτές τις δράσεις. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2016, 1) Το 2015 η ίδια επιχείρηση Poseidon αναβαθμίστηκε και δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στους «ελέγχους ασφαλείας» που αποσκοπούσαν στην επιτάχυνση της διαδικασίας καταχώρισης και αποτύπωσης δακτυλικών αποτυπωμάτων των μεταναστών. (Carrera & Den Hertog 2016, 8) Οι συγκεκριμένοι έλεγχοι ασφαλείας υποστηρίχθηκαν από υπαλλήλους που συμβουλευόντουσαν τις εθνικές και ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων κι εργάζονταν παράλληλα με τους εμπειρογνώμονες διαλογής, απολογισμού και δακτυλικών αποτυπωμάτων. (Frontex 2015)

Σχήμα 2: Οι δράσεις της επιχείρησης Poseidon

Πηγή:https://Frontex.europa.eu/along-eu-borders/main-operations/operation-poseidon-greece-/

Συγκεκριμένα, στα τέλη του 2015, η επιχείρηση EPN Poseidon Sea αντικαταστάθηκε από το Poseidon Rapid Intervention (PRI) ύστερα από αίτημα της Ελλάδας για τη διαχείριση του πρωτοφανούς αριθμού μεταναστών που κατέφθαναν στα ελληνικά νησιά. Τα κράτη μέλη βοήθησαν την πρωτοβουλία PRI, στέλνοντας εμπειρογνώμονες και τεχνικό εξοπλισμό, προκειμένου να γίνονται ταχύτερα οι διαδικασίες ταυτοποίησης και καταχώρισης στα ελληνικά νησιά, όπως είναι η Λέσβος, η Χίος, η Σάμος, η Κως και η Λέρος. Μάλιστα, δόθηκε και ιδιαίτερη βαρύτητα στις παράκτιες περιπολίες, στη μεταφορά των μεταναστών και στους ελέγχους ασφαλείας. (Council of the European Union 2016, 21)

Η αποστολή αυτών των εμπειρογνωμόνων από τα κράτη μέλη της Ε.Ε. κι η αύξηση του αριθμού τους στα ελληνικά νησιά ήταν καθοριστικής σημασίας. Αυτοί οι υπεύθυνοι εξέτασης διαδραμάτιζαν καθοριστικό ρόλο, αφού βοηθούσαν τις αρχές να καθορίσουν την εθνικότητα των εισερχόμενων μεταναστών, προκειμένου να εντοπιστούν και να καταχωρηθούν ταχύτερα περισσότεροι μετανάστες. Επίσης, οι εμπειρογνώμονες συγκέντρωναν πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες των δικτύων λαθρεμπορίου, τις οποίες η Frontex μοιράζεται κατόπιν με τις εθνικές αρχές και την Europol, δηλαδή την Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία. (Frontex 2015)

Η εν λόγω επιχείρηση αξιολογήθηκε γενικά θετικά, καθώς διέθετε τον απαραίτητο εξοπλισμό για την πραγματοποίηση των επιχειρησιακών σχεδίων, καθώς και το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό. (Carrera & Den Hertog 2016, 8) Βέβαια, υπήρχαν και φορές που οι ταχείες παρεμβάσεις στις επιχειρησιακές δράσεις στα νησιά δεν καλύπτονταν από τις παρεχόμενες συνεισφορές των κρατών μελών. (Council of the European Union 2016, 21)

Γενικά, η επιχείρηση Poseidon συνεχίζει να υποστηρίζει τη χώρα μας με την επιτήρηση των συνόρων μέσω επιθεωρήσεων κατά τη διάρκεια των οποίων γίνεται η αναγνώριση και η εγγραφή των νεοαφιχθέντων μεταναστών, καθώς και ο απολογισμός και ο έλεγχος των παράνομων μεταναστεύσεων. Ακόμα, η προαναφερθείσα επιχείρηση συμβάλλει καθοριστικά και στην καταπολέμηση ορισμένων πτυχών του διασυνοριακού εγκλήματος, όπως του λαθρεμπορίου ναρκωτικών ουσιών, όπλων, εύρεσης πλαστών εγγράφων κ.ά.. Επίσης, η επιχείρηση Poseidon ασχολείται και με την αναζήτηση και διάσωση ζωών στη θάλασσα, την παράνομη αλιεία και τη θαλάσσια ρύπανση. Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι πρόκειται για μια επιχείρηση με πολλαπλές δράσεις, εφόσον οι αστυνομικοί που ασχολούνται με την εν λόγω υπηρεσία συγκεντρώνουν πληροφορίες και για τα τουρκικά δίκτυα λαθρεμπορίου ανθρώπων και για τις χώρες προέλευσης των μεταναστών. Κατόπιν, μοιράζονται αυτές τις πληροφορίες με τις ελληνικές αρχές και την Europol. Τέλος, ο οργανισμός βοηθά τις ελληνικές αρχές και κατά την επανεισδοχή των μεταναστών από τα ενεργά σημεία. (Frontex Agency 2020)

Επιλογικά, ο ποιοτικότερος έλεγχος των θαλάσσιων οδών λειτουργεί καθοριστικά για την εθνική ασφάλεια της Ελλάδας. (Παρούτογλου 2016, 182). Τέλος, οι δραστηριότητες έρευνας και διάσωσης αποτελούν ειδικό στόχο του επιχειρησιακού σχεδίου κάθε θαλάσσιας επιχείρησης της Frontex. (Frontex Agency 2020)

Ενότητα 3η: Απόπειρα αποτίμησης

Η παρούσα ερευνητική εργασία θα ολοκληρωθεί αφού γίνει κριτική αποτίμηση της πολυετούς προσφοράς της Frontex κι απαντηθεί το ερώτημα: «Πώς συμβάλλει η Frontex στην αποτελεσματική διαχείριση της μετανάστευσης και πώς διασφαλίζει την ασφάλεια των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης;».

Αρχικά, από τη μια πλευρά, η Frontex προσπαθεί να περιορίσει την είσοδο των παράνομων μεταναστών, ενισχύοντας τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα Ε.Ε., ενώ από την άλλη πλευρά, «προσπαθεί να οικοδομήσει μια ευρωπαϊκή κοινωνία που βασίζεται στις αρχές της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των πολιτικών ελευθεριών». (Bayanaa 2017, 52)

Ειδικότερα, οι υπάλληλοι της Frontex, δηλαδή οι συνοριακοί φύλακες είναι οι πρώτοι παράγοντες που αλληλεπιδρούν με τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες κατά τη διέλευση των συνόρων. Αυτό που διασφαλίζει την ικανότητα των συνοριοφυλάκων να αλληλεπιδρούν με τους μετανάστες είναι η κατάρτιση και ειδικότερα το κοινό σύστημα κατάρτισης όλων των συνοριακών φυλάκων που έχει συνδιαμορφωθεί από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Horii 2012, 158)

Δυστυχώς, όμως, στο πολυετές και πολυσχιδές έργο της Frontex παρατηρήθηκαν κάποιες αντιφάσεις. Συγκεκριμένα, οι μηχανισμοί διαχείρισης και εποπτείας έχουν επικριθεί από πολλούς ερευνητές, επειδή δεν αντικατοπτρίζουν βασικές αξίες, όπως είναι η αξία της δημοκρατίας, που είναι καθοριστική για θέματα λογοδοσίας και διαφάνειας. (Perkowski 2012, 31). Τέτοιοι μηχανισμοί απειλούν την ίδια την ιδέα του κράτους δικαίου, εφόσον δε δίνουν την πρέπουσα σημασία στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. (Marin 2011, 487)

Η Frontex έχει δεχτεί ακόμη σκληρή κριτική, για θέματα λογοδοσίας, γιατί συχνά παραγκωνίζει (υπερ-) εθνικούς φορείς και δεν εφαρμόζει αυστηρά τους σχετικούς νομικούς κανόνες. (Pollak & Slominski 2009, 904) Χαρακτηριστικά, έχει παρατηρηθεί η τάση του οργανισμού να προχωρήσει πέρα από απλές ρυθμιστικές ή διοικητικές εξουσίες και να επεκτείνει τις δραστηριότητες χωρίς να αναλάβει την ευθύνη ή την υποχρέωση λογοδοσίας για αυτές τις δραστηριότητες. (Carrera et al. 2013, 342)

Πιο αναλυτικά, δε λογοδοτεί για τα θέματα που άπτονται στον τομέα της προστασίας των δικαιωμάτων των μεταναστών. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι πολιτικές ελέγχου που εφαρμόζονται στα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, έρχονται σε αντίθεση με τις αρχές διακήρυξης του Ευρωπαϊκού Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. (Giannetto 2014, 12) Ωστόσο, δεν πρέπει να λησμονείται ότι η Frontex ως Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής λειτουργεί στα «ανθρωπιστικά σύνορα της Ευρώπης». Αυτό έχει ως απόρροια, η δράση της να πρέπει να ελέγχεται περισσότερο, καθώς υπάρχουν μεγαλύτερες απαιτήσεις για διαφάνεια. Η ίδια η Frontex αντιμετωπίζει καθημερινά τις πιέσεις των μεταναστευτικών ροών, ωστόσο η οργανωτική της ανάπτυξη παραμένει ακόμα αμφιλεγόμενη. (Franko Aas & Gundhus 2015, 15)

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ελλιπούς ανάπτυξης αποτελεί η έλλειψη τεκμηριωμένης και επαρκούς πληροφόρησης σχετικά με τις επιχειρήσεις. Αυτό έχει ως επακόλουθο και την έλλειψη εξωτερικής εποπτείας όσον αφορά τις πρακτικές και τις λειτουργίες της Frontex. Ως εκ τούτου, αυξάνεται ο κίνδυνος παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της μη τήρησης της αρχής της μη επαναπροώθησης. (Perkowski 2012, 31)

Όσον αφορά τα πρότυπα εσωτερικού ελέγχου, η Frontex ισχυρίζεται ότι γενικά λειτουργούν αποτελεσματικά, αλλά υπάρχουν τομείς που παρατηρούνται αδυναμίες ελέγχου. Μάλιστα, η ίδια η διοίκηση της Frontex υποστηρίζει ότι γίνονται οι κατάλληλοι έλεγχοι για την παρακολούθηση και τον περιορισμό των κινδύνων. Ωστόσο, τα διοικητικά μέλη ταυτόχρονα αναγνωρίζουν ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα βελτίωσης. (Council of the European Union 2016, 50)

Για να ξεπεραστούν αυτοί οι κίνδυνοι, η Frontex θα πρέπει να αναπτύξει μια ουσιαστικότερη και στενότερη συνεργασία με τα κράτη μέλη. Μόνο τότε πιθανολογείται ότι θα έχει πραγματικά επιτυχή δράση ο εν λόγω οργανισμός. (Angelescu & Trauner 2018, 3) Χαρακτηριστικά, η Frontex και οι συνεργαζόμενες χώρες θα πρέπει να αναπτύξουν αρχικά από κοινού ένα «απλουστευμένο και διαφανές» χρηματοδοτικό καθεστώτος για τις δαπάνες που αφορούν τον εξοπλισμό. (Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. 2019, 159)

Ωστόσο, εκτός από την κατάλληλη και σταθερή υποστήριξη που θα απολαμβάνει από όλα τα κράτη μέλη, θα πρέπει να διαθέτει κι η ίδια κάποιο είδος οργανωτικής ανεξαρτησίας. (Pollak

& Slominski 2009, 904) Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα, να εκτιμά ρεαλιστικά τις ανάγκες της και να «ασκεί αυστηρή δημοσιονομική διαχείριση». (Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. 2019, 160) Έτσι, όταν πολλά κράτη μέλη αποτυγχάνουν να τη βοηθήσουν, οι επιπτώσεις στις επιχειρησιακές της αποστολές θα είναι περιορισμένες. (Pollak & Slominski 2009, 904)

Ακόμα, θα πρέπει να προβεί στη θέσπιση και στην άμεση εφαρμογή πολιτικής για τις ευαίσθητες θέσεις εργασίας, γιατί παρόλο που η Frontex αύξησε τον αριθμό του προσωπικού της, «δεν πέτυχε τον αριθμό των 760 υπαλλήλων που είχαν εγκριθεί στον πίνακα προσωπικού του 2018 (83 %)». (Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. 2019, 160)

Η Frontex παρά τις όποιες επικρίσεις έχει δεχτεί, συνεχίζει να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις του μεταναστευτικού φαινομένου και να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, βοηθώντας τα κράτη μέλη της Ε.Ε. να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τα προβλήματα που ανακύπτουν στα εξωτερικά τους σύνορα. (Misje 2019, 97-98, I) Αυτό το επιτυγχάνει αποτελεσματικά μέσα από την εκτέλεση των κύριων καθηκόντων της (βλ. σχ. 3).

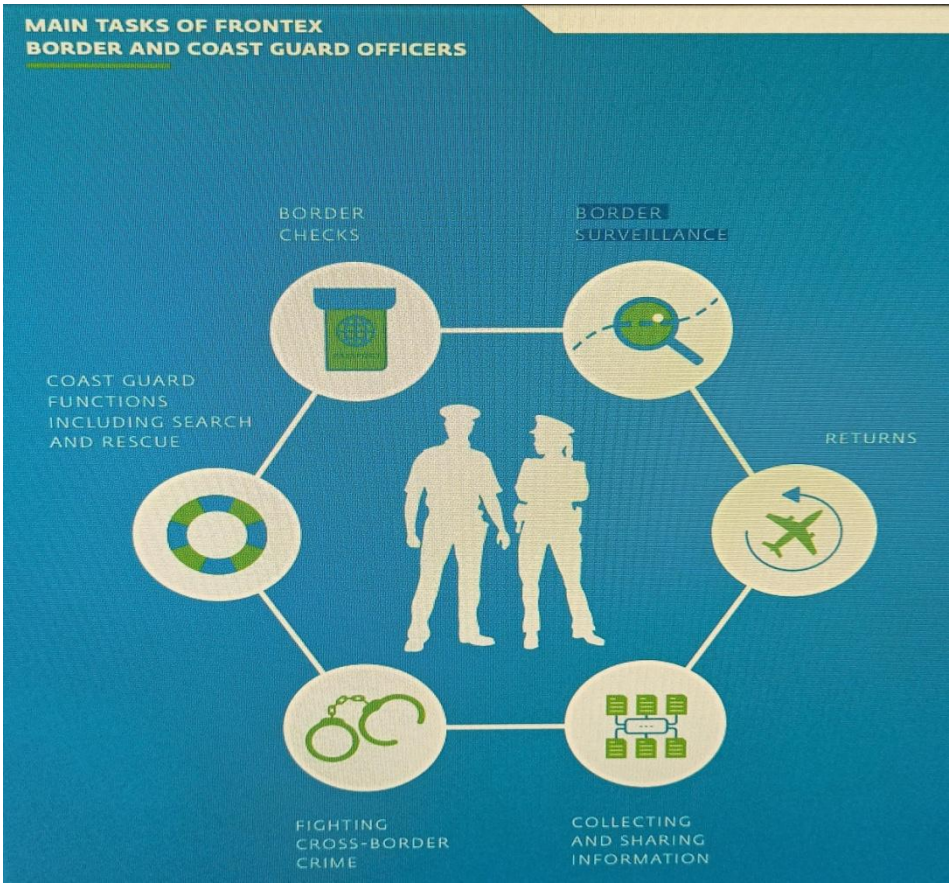

Σχήμα 3: Τα κύρια καθήκοντα της Frontex

Πηγή: Frontex 2019, 25

Βέβαια, οι εθνικές αρχές και η Frontex δε θα πρέπει να σταματήσουν να προγραμματίζουν τη μελλοντική ανάπτυξή της. Η Frontex θα πρέπει να αντιμετωπίζεται:

> ως ένας εταίρος για τις εθνικές αρχές με τις οποίες από κοινού θα σχεδιάζουν τις δραστηριότητες της βιώσιμης διαχείρισης των συνόρων και όχι απλώς θα ανταποκρίνονται σε έναν τρόπο διαχείρισης κρίσεων. Ο επιχειρησιακός στόχος της θα πρέπει να είναι η καλή λειτουργία των εξωτερικών συνόρων που θα εξασφαλίζουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη στον ευρωπαϊκό χώρο της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης.[3]

[3] Frontex 2019

Συμπεράσματα - Επίλογος

Ο έλεγχος των μεταναστευτικών ροών κι η κοινή αντιμετώπιση σοβαρών καταστάσεων που επηρεάζουν σοβαρά τη δημόσια τάξη ή/και την εσωτερική ασφάλεια είναι δύο περίπλοκα κι εξαιρετικά δύσκολα εγχειρήματα. Μάλιστα, η γεωμορφολογική ιδιαιτερότητα της κάθε χώρας συνεπάγεται δυσχέρειες στον αποτελεσματικότερο έλεγχο, τη διαρκή επιτήρηση και στον περιορισμό αυτών των μεταναστευτικών ροών. Το ίδιο συμβαίνει και με τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της χώρας μας, της Ελλάδας, που δημιουργούν εμπόδιο στην υλοποίηση επιχειρησιακών δράσεων για τη διαχείριση των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων. Όλες αυτές οι ιδιαιτερότητες σε συνδυασμό με τη διαρκώς υψηλή μεταναστευτική πίεση που παρουσιάζουν τα διαφορετικά τμήματα των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. απαιτούν τη θέσπιση κοινών προτύπων επιτήρησης, τα οποία βέβαια δεν μπορούν να καθορισθούν μόνο με τη χρήση των γεωγραφικών κριτηρίων.

Οι ανάγκες διαχείρισης αυτών των θεμάτων που ανακύπτουν στα εξωτερικά σύνορα - χερσαία και θαλάσσια- συνδέονται με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. Ο εν λόγω οργανισμός δημιουργήθηκε για να συντονίζει την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων. Η συνεργασία μεταξύ της Frontex και των τρίτων χωρών ή των κρατών μελών και των τρίτων χωρών στοχεύει στην ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων και της μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένων και των επιστροφών. Όσον αφορά τον συντονισμό της επιχειρησιακής συνεργασίας, ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί και στη συνεργασία των γειτονικών χωρών, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η σύμφωνη γνώμη του γειτνιάζοντος κράτους μέλους για την πραγματοποίηση των επιχειρησιακών δράσεων ακόμα και σε περιοχές που βρίσκονται σχετικά κοντά στα σύνορα των κρατών μελών.

Η Frontex έχει κάποιες βασικές αρμοδιότητες προκειμένου να διαχειριστεί κατά το βέλτιστο δυνατό τρόπο τα προβλήματα στα εξωτερικά σύνορα και τη μετανάστευση. Οι βασικές αρμοδιότητες της Frontex είναι οι ακόλουθες:

- η επιτόπια ανάπτυξη αποστολών,
- η ανάλυση κινδύνων ασφάλειας,
- η μόνιμη παρακολούθηση της κατάστασης στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

- η αξιολόγηση της τρωτότητας λόγω των μεταναστευτικών πιέσεων,
- η ευρωπαϊκή συνεργασία στα καθήκοντα ακτοφυλακής,
- η κοινοποίηση πληροφοριών για εγκληματικές ενέργειες,
- οι επιχειρήσεις επιστροφών στις χώρες καταγωγής των αιτούντων άσυλο,
- η συνεργασία με χώρες εκτός της Ε.Ε. και του χώρου Σένγκεν,
- η ταχεία αντίδραση σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης στα εξωτερικά σύνορα,
- η έρευνα, η καινοτομία και η κατάρτιση των συνοριακών αρχών.

Οι ενέργειες κάθε θεσμού, φορέα ή οργανισμού παρουσιάζουν αδυναμίες, ασάφειες, ελλείψεις κι αντιφάσεις. Εν προκειμένω το ίδιο συμβαίνει και με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. Το έργο της Frontex είναι σύνθετο, πολυεπίπεδο και πολλαπλών απαιτήσεων κι αυτό φαίνεται από το πλήθος αρμοδιοτήτων της. Ο νέος κανονισμός που τέθηκε σε ισχύ στις 4 Δεκεμβρίου 2019 επιφόρτισε τη Frontex με περισσότερες ευθύνες.

Πιθανότατα η Frontex να μην καταφέρει εντέλει να ανταποκριθεί επαρκώς στις νέες απαιτήσεις παρά την αύξηση της αυτονομίας της και τον περιορισμό της επιχειρησιακής εξάρτησής της από τα κράτη μέλη της Ε.Ε.. Η Frontex θα πρέπει να συνεχίσει να λαμβάνει συνεχώς την κατάλληλη στήριξη κι ενίσχυση από άποψη προσωπικού και πόρων. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να υπάρξει ποιοτική κι όχι μόνο ποσοτική ενίσχυση του προσωπικού της. Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στη στοχευμένη κατάρτιση των συνοριακών φυλάκων, των οποίων θα πρέπει να αναγνωριστεί το πολύτιμο έργο που προσφέρουν. Όμως πριν προβούμε σε βεβιασμένες κι επισφαλείς γενικεύσεις, είναι προτιμότερο να αφήσουμε τον χρόνο, τους νέους φορείς χάραξης της μεταναστευτικής πολιτικής, το νεοπροσληφθέν προσωπικό να κρίνουν τον σχετικά πρόσφατο κανονισμό κατά την εφαρμογή του στην αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ε.Ε. για τη διαχείριση της μετανάστευσης και των εξωτερικών συνόρων.

Κρίνεται εκ των ουκ άνευ, η επανεξέταση της λειτουργίας του Οργανισμού, η υπέρβαση των αδυναμιών λειτουργίας του κι η λήψη μέτρων στα εθνικά σύνορα. Χαρακτηριστικά, θα πρέπει να εφαρμοστεί ένα ολοκληρωμένο μοντέλο διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων,

μέσω τελωνειακών κι άλλων ελέγχων. Βέβαια, για να επιτευχθεί το προαναφερθέν μέτρο, θα πρέπει να υπάρξει ένας μεσοπρόθεσμος ή/και μακροπρόθεσμος πολιτικός και νομοθετικός σχεδιασμός και ίσως χρειαστεί να αναθεωρηθούν κάποιες πτυχές της μεταναστευτικής πολιτικής. Ειδικότερα, οι ιθύνοντες χάραξης της μεταναστευτικής πολιτικής θα πρέπει να εξετάσουν τα θέματα που έχουν αντίκτυπο στην ικανότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να διαχειρίζεται την εξωτερική της θέση στα διασυνοριακά σύνορα, καθώς και τα θέματα που σχετίζονται με τον καταμερισμό των ευθυνών μεταξύ των κρατών. Θεωρείται πλέον επιτακτική η ανάγκη της επανεξέτασης της μεταναστευτικής πολιτικής για τις διαδικασίες ελέγχου των συνόρων και για το κατά πόσο η Frontex είναι η καταλληλότερη κι ορθότερη «στρατηγική πολιτικής ασφαλείας». Μόνο έτσι θα διαφυλαχθεί ο ευρωπαϊκός χώρος της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης και θα προστατευτούν τα δικαιώματα των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο.

Η εφαρμογή περιοριστικών πολιτικών μετανάστευσης και ασύλου για την εξάλειψη των μεταναστευτικών ροών στην Ευρώπη δεν είναι πανάκεια. Οι πολιτικές αυτές κυμαίνονται από λιγότερο ορατά μέτρα ελέγχου, έως πιο αποτρεπτικά μέτρα (π.χ. αιτήσεις για θεώρηση, εφαρμογή αεροπορικών, χερσαίων και θαλάσσιων συνοριακών ελέγχων, κατασκευή φραχτών γύρω από τα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε., κ.ά.), τα οποία δεν αποφέρουν πάντα τα επιθυμητά αποτελέσματα. Επίσης, η μείωση των μεταναστευτικών ροών δε θα πρέπει να δημιουργεί εφησυχασμό στους ιθύνοντες διαχείρισης του μεταναστευτικού προβλήματος. Αντίθετα, κρίνεται επιχειρησιακά ορθό να διατηρείται μια αξιόλογη και σταθερή δύναμη που θα ανταποκρίνεται άμεσα.

Τα θέματα που αφορούν το άσυλο και τη μετανάστευση πρέπει να βρίσκονται πάντα στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας. Η Frontex θα πρέπει να παρακολουθεί τις ραγδαίες εξελισσόμενες συνθήκες, προκειμένου να ικανοποιεί τις τρέχουσες και μελλοντικές απαιτήσεις του σύνθετου και διαρκώς μεταβαλλόμενου κόσμου, καθώς και τις ανάγκες των μεταναστών για ελεύθερη κυκλοφορία στα κράτη μέλη της Ε.Ε.. Η προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. είναι μία από τις προκλήσεις της μετανάστευσης, γι' αυτό θα πρέπει να συνεργάζονται όλες οι αρχές των κρατών μελών και οι υπηρεσίες της Ένωσης, η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.) και να θέτουν τους προβληματισμούς και τις προτάσεις τους. Κατόπιν, οι ευρωπαίοι πολιτικοί θα πρέπει να εξετάζουν αυτές τις προτάσεις και να χαράσσουν από κοινού πολιτικές και κανονισμούς για την εξάλειψη των ροών των μεταναστών και την προστασία των

εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε.. Οι πολιτικές αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν μηχανισμούς απόκρισης σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή ενωσιακό επίπεδο, οι οποίες θα είναι συνεκτικές, ολοκληρωμένες και συστηματικές για την ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων και των περιπτώσεων επιστροφής.

Εν κατακλείδι, η διαχείριση των ελληνικών συνόρων και των περιπτώσεων επιστροφής απαιτεί κι αυτή τη χάραξη μιας σταθερής μεταναστευτικής πολιτικής, η οποία θα εντάσσεται σε μια κοινή πανευρωπαϊκή πολιτική. Η Frontex εδώ και 15 ολόκληρα χρόνια προσπαθεί να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της μετανάστευσης και στις πιέσεις των μεταναστευτικών ροών οι οποίες όλο και αυξάνονται, ιδίως στα ελληνικά νησιά. Παρόλα αυτά συνεχίζει να συμβάλλει ικανοποιητικά στην αποτελεσματική διαχείριση της μετανάστευσης και να διασφαλίζει κατά το δυνατό την ασφάλεια των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα από τις διάφορες δραστηριότητές της και τις επιχειρησιακές δράσεις και παρά τις όποιες νομοθετικές ασάφειες, ελλείψεις κι αντιφάσεις έχουν παρατηρηθεί κατά καιρούς.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες Αναφορές:

Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε.. «*Πληροφορίες Προερχόμενες από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ε.Ε.. Ελεγκτικό Συνέδριο. Ετήσια έκθεση σχετικά με τους οργανισμούς της Ε.Ε. για το οικονομικό έτος 2018.*», C 417/01, Δεκέμβριος 11, 2019.

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. «*Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προς μια ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής.*», COM (2002) 233 τελικό, Βρυξέλλες, Μάιος 7, 2002.

Παρούτογλου, Ιωσήφ. «*Το οργανωμένο έγκλημα της εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων μέσω της ανεξέλεγκτης προσφυγικής κρίσης. Η σημασία της Διευρωπαϊκής Αστυνομικής Συνεργασίας και ο ρόλος του Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO) και των Ευρωπαϊκών Οργανισμών FRONTEX και EUROPOL στη διαχείριση του φαινομένου.*», Διπλωματική Εργασία. Θεσσαλονίκη: Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2016.

Σταματελόπουλος, Νικόλαος Δ.. «*Παράνομη Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης: ο ρόλος της Europol - Frontex και η ελληνική πραγματικότητα (στατιστικά δεδομένα, προτάσεις, λύσεις).»,* Μεταπτυχιακή Εργασία. Κόρινθος: Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, 2014.

Φρόντεξ. *«Ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων 2017.»*, αριθ. Αναφοράς 9790, 2-74.

Ξενόγλωσσες Αναφορές:

Angelescu, Irina and Florian Trauner. “10,000 border guards for Frontex: Why the EU risks conflated expectations.”, *EPC Policy Brief* 21 (2018): 1-4.

Baldaccini, Anneliese. “Extraterritorial border controls in the EU: the role of FRONTEX in operations at sea.”. *In:* Bernard Ryan and Valsamis Mitsilegas, eds. *Extraterritorial immigration control: legal challenges*. Leiden: Martinus Nijhoff, (2010). doi: https://doi.org/10.1163/ej.9789004172333.i-441.53.

Bayanaa, Undraa. *“FRONTEX and Migration in the Aegean Sea.”* Master’s Thesis, Norway: Noragric, Department of International Environment and Development Studies, 2017.

Campesi, Giuseppe. “Frontex, the Euro-Mediterranean Border and the Paradoxes of Humanitarian Rhetoric.”, *South East European Journal of Political Science* II, no. 3 (2014): 126-134. doi: http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2519410.

Carrera, Sergio, Leonhard den Hertog and Joanna Parkin.. “The Peculiar Nature of EU Home Affairs Agencies in Migration Control: Beyond Accountability versus Autonomy?”, *European Journal of Migration and Law* 15, no. 4 (2013): 337-358. doi: 10.1163/15718166-00002040.

Carrera, Sergio and Leonhard den Hertog. "A European Border and Coast Guard: What's in a Name?", *CEPS Paper in Liberty and Security in Europe*, (2016): 1-20, available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=2745230.

Commission of the European Communities. "*Proposal for a Council Regulation Establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders."*, COM (2003) 687 final/2, Brussels, January 20, 2003.

Cortinovis, Roberto. "The Evolution of Frontex Governance: Shifting from Soft to Hard Law?", *Journal of Contemporary European Research* 11, no. 3 (2015): 252-267.

Council of the European Union. "*FRONTEX Annual Activity Report 2015."*, COMIX 485, Brussels, June 28, 2016.

Dehousse, Renaud. "Delegation of Powers in the European Union: The Need for a Multiprincipals Model", *West European Politics* 31, no. 4 (2008): 789-805. doi: 10.1080/01402380801906072.

European Parliament. "Consolidated Annual Activity Report 2018.", Reg. No. 5865, available at: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/185405/CAAR%202018.pdf, accessed: February 20, 2020.

European Union: European Agency for Fundamental Rights, Fundamental Rights at Europe's Southern Sea Borders, 2013, available at: https://www.refworld.org/docid/51811d8d4.html, accessed: 15 February 15, 2020.

Franko Aas, Katja and Helene O. I. Gundhus. "Policing Humanitarian Borderlands: Frontex, Human Rights And The Precariousness Of Life, *The British Journal of Criminology* 55 (2015): 1-18. doi: https://doi.org/10.1093/bjc/azu086.

Frontex. 'The FRONTEX Agency: Evaluation and Future Development.', Memo 08/84, Brussels, February 13, 2008.

Frontex. "Common Integrated Risk Analysis Model. A Comprehensive Update (version 2.0)". Warsaw, 2012.

Frontex. "Frontex 2019 in Brief", 1-36, available at: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/General/frontex_inbrief_website_002.pdf.

Giannetto, Leila. "Frontex and fundamental rights: a love story?", *Statewatch Journal* 23, no. ¾ (2014): 12-15.

Horii, Satoko. "It is about more than just Training: The Effect of Frontex Border Guard Training.", *Refugee Survey Quarterly* 31, no. 4 (2012): 158–177. doi: https://doi.org/10.1093/rsq/hds015.

Leonard, Sarah. "The creation of FRONTEX and the politics of institutionalization in the EU external borders policy.", *Journal of Contemporary European Research* 5, no. 3 (2009): 371-388.

Léonard, Sarah. "EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices.", *European Security* 19, no. 2 (2010): 231-254. doi: https://doi.org/10.1080/09662839.2010.526937.

Marin, Luisa. 'Policing the EU's External Borders: A Challenge for the Rule of Law and Fundamental Rights in the Area of Freedom, Security and Justice? An Analysis of Frontex Joint Operations at the Southern Maritime Border.', *Journal of Contemporary European Research* 7, no. 4 (2011): 468-487.

Misje, Trine S.. "*Transnational Governance of the European External Borders: The case of Joint Operation Triton*." Master thesis, Department of Administration and Organization Theory, The University of Bergen, 2019.

Mitsilegas, Valsamis. "Border Security in the European Union: Towards Centralised Controls and Maximum Surveillance.", in Anneliese Baldaccini, Elspeth Guild and Helen Toner (eds), *Whose Freedom, Security and Justice? EU Immigration and Asylum Law and Policy*. Oxford: Hart, (2007): 359-394.

Monar, Jörg. "The European Union's 'Integrated Management' of External Borders." in Joan DeBardeleben, (ed.) *Soft or Hard Borders? Managing the Divide in an Enlarged Europe*. Aldershot: Ashgate, (2005): 145-161.

Monar, Jörg. "The External Shield of the Area of Freedom, Security and Justice: Progress and Deficits of the Integrated Management of External EU Borders." in J. W. de Zwaan and F. A. N. J. Goudappel (eds), *Freedom, Security and Justice in the European Union: Implementation of the Hague Programme*. The Hague: T. M. C. Asser Press, (2006): 73-88.

Neal, Andrew W.. "Securitization and Risk at the EU Border: The Origins of FRONTEX.", *Journal of Common Market Studies* 47, no. 2 (2009): 333-356. doi: https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2009.00807.x.

Papastavridis, Efthymios. "Fortress Europe' and FRONTEX: within or without international law?" *Nordic journal of international law* 79, no. 1 (2010): 75-111. doi: 10.1163/157181009X12581245929640.

Peers, Steve. "The Reform of Frontex: Saving Schengen at Refugees' Expense?", *European Sources Online* 18, no. 2 (2016): 1-6.

Perkowski, Nina. "A normative assessment of the aims and practices of the European border management agency Frontex.", *Refugee Studies Centre*, Working Paper Series, no. 81 (2012): 1-46.

Pollak, Johannes and Peter Slominski. "Experimentalist but not Accountable Governance? The Role of Frontex in Managing the EU's External Borders.", *Journal West European Politics* 32, no. 5 (2009): 904-924. doi: https://doi.org/10.1080/01402380903064754.

Sarantaki, Antonia-Maria. "*Frontex & NATO: A New Partnership in the Making.*", Working Paper Nr 100/2019, presented at the ELIAMEP, 1-27.

Stachowitsch, Saskia and Julia Sachseder. "The gendered and racialized politics of risk analysis. The case of Frontex", *Critical Studies on Security* 7, no. 2 (2019): 107-123. doi: https://doi.org/10.1080/21624887.2019.1644050.

UNHCR. "UNHCR's observations on the European Commission's proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council amending Council Regulation (EC) No. 2007/2004 establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union (FRONTEX).", COM (2010), 61 final.

Unisys. "Study on the feasibility of the creation of a European System of Border Guards to control the external borders of the Union", *ESBG DG Home*, Final Report (version 3.00). Last modified: June 16, 2014. Retrieved from: europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/borders-and-visas/border-crossing/docs/20141016_home_esbg_frp_001_esbg_final_report_3_00_en.pdf, accessed: March 18, 2020.

Διαδικτυακοί Τόποι/Ιστοσελίδες:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. «Επιχειρήσεις της Ε.Ε. στη Μεσόγειο Θάλασσα». Τελευταία Τροποποίηση: Οκτώβριος 6, 2016. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/securing-eu-borders/fact-sheets/docs/20161006/eu_operations_in_the_mediterranean_sea_el.pdf, ανακτήθηκε στις: 20 Φεβρουαρίου 2020.

Council Regulation (EC) No. 2007/2004 of 26 October 2004 establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. Last modified: November 25, 2004. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R2007&from=EN, accessed: February 1, 2020.

Frenzen, Niels. "Frontex Presentation at European Defence Agency Annual Conference". Last modified: February 22, 2010. Retrieved from: https://migrantsatsea.org/2010/02/22/frontex-presentation-at-european-defence-agency-annual-conference/, accessed: March 12, 2020.

Frontex. Frontex and Greece agree on operational plan for Poseidon Rapid Intervention. Last modified: December 17, 2015. Retrieved from: https://frontex.europa.eu/media-centre/news-release/frontex-and-greece-agree-on-operational-plan-for-poseidon-rapid-intervention-yiSxga, accessed: February 12, 2020.

Frontex. "New Frontex Regulation comes into force." Last modified: December 4, 2019. Retrieved from: https://frontex.europa.eu/media-centre/news-release/new-frontex-regulation-comes-into-force-S0luwe, accessed: April 1, 2020.

Frontex. «Θεμελιώδη Δικαιώματα». Διαθέσιμο στο: https://frontex.europa.eu/el/auto-pou-kanoume/themeliode-dikaiomata/, ανακτήθηκε: Ιούλιος 22, 2020.

Frontex Agency. «Τι είναι ο Frontex». Διαθέσιμο στο: https://frontex.europa.eu/el/skhetika-me-emas/ti-einai-o-frontex/, ανακτήθηκε: Φεβρουάριος 12, 2020.

Frontex Agency. «Εισαγωγή». Διαθέσιμο στο: https://frontex.europa.eu/el/skhetika-me-emas/eisagoge/, ανακτήθηκε: Φεβρουάριος 12, 2020.

Frontex Agency. "Operation Poseidon Greece". Retrieved from: https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/main-operations/operation-poseidon-greece-/, accessed: February 15, 2020.

Frontex Agency. «Κοινές επιχειρήσεις». Διαθέσιμο στο: https://frontex.europa.eu/el/auto-pou-kanoume/koines-epikheireseis/, ανακτήθηκε: Φεβρουάριος 12, 2020.

Frontex Agency. "Frontex to provide border security expertise to European Commission's research projects". Last modified: February 6, 2020. Retrieved from: https://frontex.europa.eu/media-centre/news-release/frontex-to-provide-border-security-expertise-to-european-commission-s-research-projects-ZrCBoM, accessed: March 18, 2020.

Refugee Support Aegean. FRONTEX: The making of a 'super agency'. Last modified: December 4, 2019. Retrieved from: https://rsaegean.org/en/the-making-of-a-super-agency/, accessed: February 12, 2020.